

Beata A. Orłowska
AJP im. Jakuba z Paradyża
w Gorzowie Wielkopolskim

Motywy wyjazdów studentów polskich i niemieckich na studia za granicę

Wprowadzenie

Współczesna Europa daje szanse na mobilność związaną z procesem edukacji. Otwiera to drogę do poznania nie tylko innych systemów edukacji ale także na poznanie innej kultury, zawarcie nowych, międzynarodowych znajomości. Jednak pojawia się wiele pytań związanych z motywami, które kierują współcześnie młodymi ludźmi wychowanymi w różnych warunkach kulturowych i podlegających różnym systemom edukacyjnym. Jakim są pokoleniem i czym się kierują w momencie podjęcia decyzji o wyjeździe na studia za granicę studenci polscy i niemieccy?

Specyfika sytuacji, w jakiej znalazła się Polska po wejściu do struktur Unii Europejskiej dała duże możliwości młodym ludziom w odnalezieniu się już nie tylko w strukturze swojego państwa, ale również w całej Europie. Rozwój Procesu Bolońskiego i wprowadzenie programu Erasmus dało szanse na nawiązanie współpracy i wymianę zarówno studentów jak i pracowników naukowych. 15 czerwca 1987 r. decyzją Rady Ministrów Wspólnot Europejskich podjęto decyzję o uruchomieniu programu Erasmus¹. Można powiedzieć, że tego dnia zmieniło się wiele na rzecz tworzenia międzynarodowej rodziny Erasmusa. Wymiana ta pomogła nie tylko zdobyć doświadczenia i nawiązać szersze kontakty ze społecznością akademicką innych uczelni ale też umożliwiła zdobycie kompetencji komunikacyjnych i wielokulturowych. Otworzyła też drzwi dla wielu milionów studentów do międzynarodowych uczelni. Pionierami w tej kwestii otwarcia się na innych studentów na początku były trzy kraje: Włochy, Francja i Niemcy². Warto przy tym podkreślić, że Polska jest jednym z pięciu krajów, który w ciągu 25 lat wysłał najwięcej studentów na studia i praktyki Erasmusa za granicę (po Hiszpanii, Francji,

¹ *Erasmus w Polsce, Polska w Erasmusie, Publikacja wydana z okazji 25-lecia programu, s. 20, [w:]*
<http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Erasmus%20w%20Polsce.%20Polska%20w%20Erasmusie.%20Publikacja%20wydana%20z%20okazji%2025-lecia%20programu.pdf> (z dnia 09.02.2015r.)

² *Erasmus w Polsce, Polska w Erasmusie, Publikacja wydana z okazji 25-lecia programu, s. 15, [w:]*
<http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Erasmus%20w%20Polsce.%20Polska%20w%20Erasmusie.%20Publikacja%20wydana%20z%20okazji%2025-lecia%20programu.pdf> (z dnia 09.02.2015r.)

Niemczech i Włochach)³. Stąd narodził się pomysł zbadania motywów, jakimi kierują się studenci podczas podejmowania decyzji o wyjeździe.

Dokonując analizy liczby wyjazdów studentów polskich na studia za granicę w latach 1998/2011 do najpopularniejszych kierunków należały Niemcy (23 409), Hiszpania (12 597), Francja (11 400), Włochy (8 620), Wielka Brytania (6 275), Dania (5 408). W roku akademickim 2010/2011 nastąpiła zmiana kierunku wyjazdów i Hiszpania stała się najpopularniejszym kierunkiem wyjazdów polskich studentów, później Niemcy, Włochy, Francja, Portugalia i Wielka Brytania⁴.

Natomiast spośród studentów zagranicznych przyjeżdżających do Polski na studia od 1998r. najwięcej obcokrajowców to przybyli studenci z Hiszpanii, Niemiec, Turcji, Francji, Portugalii i Włoch⁵.

Jednak istotnym aspektem okazały się motywy, które kierują młodymi ludźmi podczas podejmowania decyzji o wyjeździe na studia za granicę. Interesującym okazały się zarówno motywy leżące po stronie podejmujących decyzję o wyjeździe ale również ciekawym okazało się co sądzą respondenci o motywach, które kierują innymi studentami. Dlaczego inni podejmują wyzwanie wyjazdu na studia za granicę i co mogłoby być motywem, który byłby impulsem do wyjazdu dla mnie? W obszarze zainteresowań badawczych znaleźli się studenci Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim i Hochschule Lausitz (obecnie Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg) w Niemczech. Motywem do podjęcia tych rozważań były dylematy związane z podejmowaniem decyzji o wyjeździe na studia za granicę współczesnych młodych ludzi. Z jednej strony uczelnia stwarza możliwości do studiowania za granicą, a z drugiej strony często ma problem w kontekście zachęcenia młodych ludzi do wyjazdu, zmobilizowania ich do otwarcia się na inne kultury i innych ludzi. Z jednej strony słyszy się, że młodzi ludzie chętnie wyjeżdżają „na zachód” a z drugiej strony, kiedy jest nabór na wyjazd zagraniczny na studia to często jest problem z chętnymi. Pojawiło się więc pytanie czym kierują się młodzi ludzie, podejmując się wyzwania jakim jest wyjazd na studia za granicę.

³ *Erasmus w Polsce, Polska w Erasmusie, Publikacja wydana z okazji 25-lecia programu*, s. 26, [w:] <http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Erasmus%20w%20Polsce,%20Polska%20w%20Erasmusie.%20Publikacja%20wydana%20z%20okazji%2025-lecia%20programu.pdf> (z dnia 09.02.2015r.)

⁴ *Erasmus w Polsce, Polska w Erasmusie, Publikacja wydana z okazji 25-lecia programu*, s. 29, [w:] <http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Erasmus%20w%20Polsce,%20Polska%20w%20Erasmusie.%20Publikacja%20wydana%20z%20okazji%2025-lecia%20programu.pdf> (z dnia 09.02.2015r.)

⁵ *Erasmus w Polsce, Polska w Erasmusie, Publikacja wydana z okazji 25-lecia programu*, s. 30, [w:] <http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Erasmus%20w%20Polsce,%20Polska%20w%20Erasmusie.%20Publikacja%20wydana%20z%20okazji%2025-lecia%20programu.pdf> (z dnia 09.02.2015r.)

1/ Pedagogika międzykulturowa jako szansa na przygotowanie do studiów za granicą

W związku z tak wieloma dylematami i trudnościami podczas podejmowania decyzji o wyjeździe może warto jest zastanowić się czy nie można by wykorzystać założeń pedagogiki międzykulturowej do odpowiedniego przygotowania młodych ludzi na spotkanie z innym i innością oraz otwarcie się „na świat”. Początek prac związanych z budowaniem zrębów pedagogiki międzykulturowej datuje się na lata siedemdziesiąte dwudziestego wieku. Założki tej koncepcji pojawiły się w Niemczech, kiedy powstała *potrzeba wyjścia w badaniach pedagogicznych poza bilingwistyczne i bikulturowe obszary spraw współżycia przedstawicieli określonej narodowości w Niemczech i z Niemcami na rzecz szeroko rozumianych procesów i spotkań przedstawicieli różnych kultur i narodowości*⁶.

Pamiętać należy, że wraz ze znacznym rozwojem cywilizacji i większą możliwością szybkiego komunikowania się pojawiła się też możliwość łatwiejszego przemieszczania się z jednego kraju do drugiego oraz udział w jego kulturze i społeczności.

W związku z takimi (i wieloma innymi) zmianami, jakie zaistniały w ciągu kilkunastu lat konieczne było dokonanie zmian w koncepcji wychowania. *Wychowanie międzykulturowe jest odpowiedzią na rzeczywistość wielokulturowego społeczeństwa. Odwołuje się do szerokiego rozumienia pojęcia kultura, które łączyłoby w sobie tak materialne, jak i duchowe oraz środowiskowe warunki codziennego życia człowieka*⁷.

Podkreślić należy, że *celem pedagogiki międzykulturowej jest stworzenie równoprawnych warunków życia dla różnych kulturowo i etnicznie grup żyjących w ramach danego społeczeństwa*⁸. Obecnie głównym zadaniem pedagogiki międzykulturowej jest umożliwienie ludziom nabycia umiejętności i gotowości do wolnych od uprzedzeń spotkań między osobami różnej narodowości. Służyć temu ma organizowanie wymian i różnych form wzajemnych spotkań między dziećmi i młodzieżą różnych krajów. Przyjmuje się, bowiem hipotezę, iż ludzie różnych kultur, którzy często się ze sobą spotykają, przełamują obustronne uprzedzenia, a równocześnie sami poszukują lepszego zrozumienia obcej sobie kultury⁹. Takie podejście pokazuje, że szansą na realizację tego założenia stał się m.in. program Erasmus.

⁶ B. Śliwerski, *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s.291.

⁷ B. Śliwerski, *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s.292.

⁸ B. Śliwerski, *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s.292.

⁹ B. Śliwerski, *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s.292.

2/ Wyjazdy na studia za granice w opinii polskich studentów wg Erasmusa

Każdy stypendysta Erasmusa składa sprawozdanie. Zawarto w nim różne warianty odpowiedzi wskazujące na czynniki akademickie, kulturowe, znajomych mieszkających za granicą, plany zawodowe, nowe środowisko, doświadczenie/wymiar europejski, oraz kategorie inne. Studenci polscy wskazali w sprawozdaniach Erasmusa, iż ok. 80% wskazywało na wymiar europejski, 67% kulturowy, 51% nowe środowisko, 49,6% akademicki, 37,6% plany zawodowe, 11,8% inne, 8,4% znajomi mieszkający za granicą¹⁰. Oczywiście pamiętać należy, że wartości te są wartościami ogólnymi. Patrząc z perspektywy studiowanego kierunku, w przypadku studentów pedagogiki, stypendyści Erasmusa wskazywali, że najważniejszym dla nich był czynnik kulturowy 71,7%. Około 50% wskazało na czynnik akademicki a około 30% na plany zawodowe¹¹. Są to jednak dane ogólnopolskie. W procesie badań pilotażowych przeprowadzono analizę jak studenci kierunku pedagogika z Gorzowa i Cottbus postrzegają możliwość wyjazdu na studia za granicę?

3/ Motywy wyjazdów studentów polskich i niemieckich na studia w badaniach pilotażowych

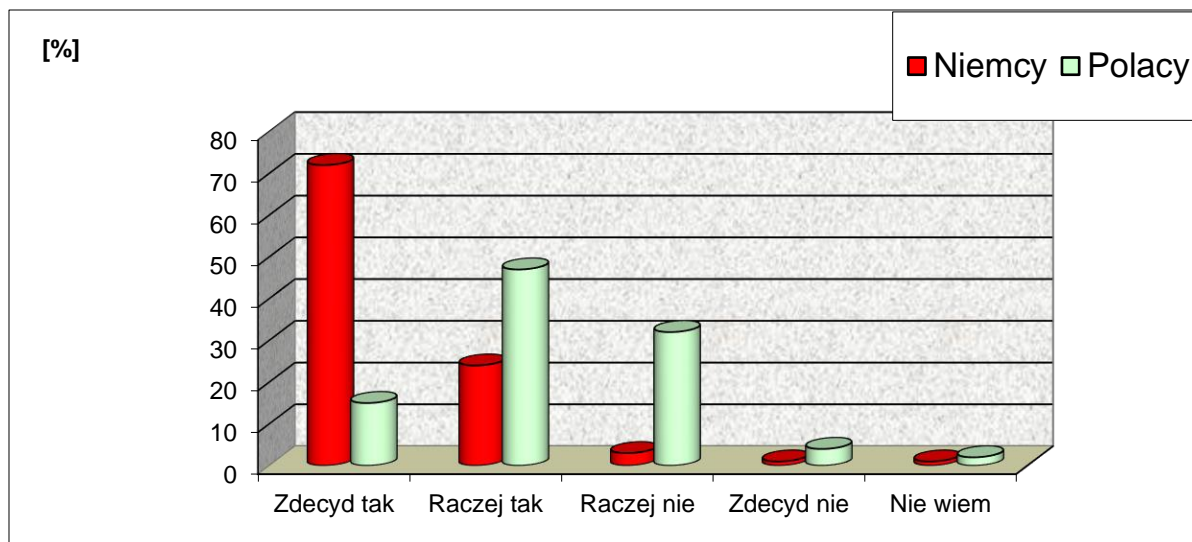
W prowadzonych badaniach pilotażowych zapytano studentów polskich i niemieckich reprezentujących kierunek pedagogika co, ich zdaniem, jest najważniejsze w procesie podejmowania przez nich decyzji o wyjeździe na studia za granicę. W obszarze zainteresowania znalazły się zarówno kwestie osobiste, kulturowe, zawodowe, edukacyjne czy obywatelskie.

¹⁰ Program Erasmus w opinii studentów rok akademicki 2010/2011, s. 25 [w:]

http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Program%20Erasmus%20w%20opinii%20polskich%20student%C3%B3w_3.pdf (z dnia 08.02.2015r.)

¹¹ Program Erasmus w opinii studentów rok akademicki 2010/2011, s. 27 [w:]

http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Program%20Erasmus%20w%20opinii%20polskich%20student%C3%B3w_3.pdf (z dnia 08.02.2015r.)

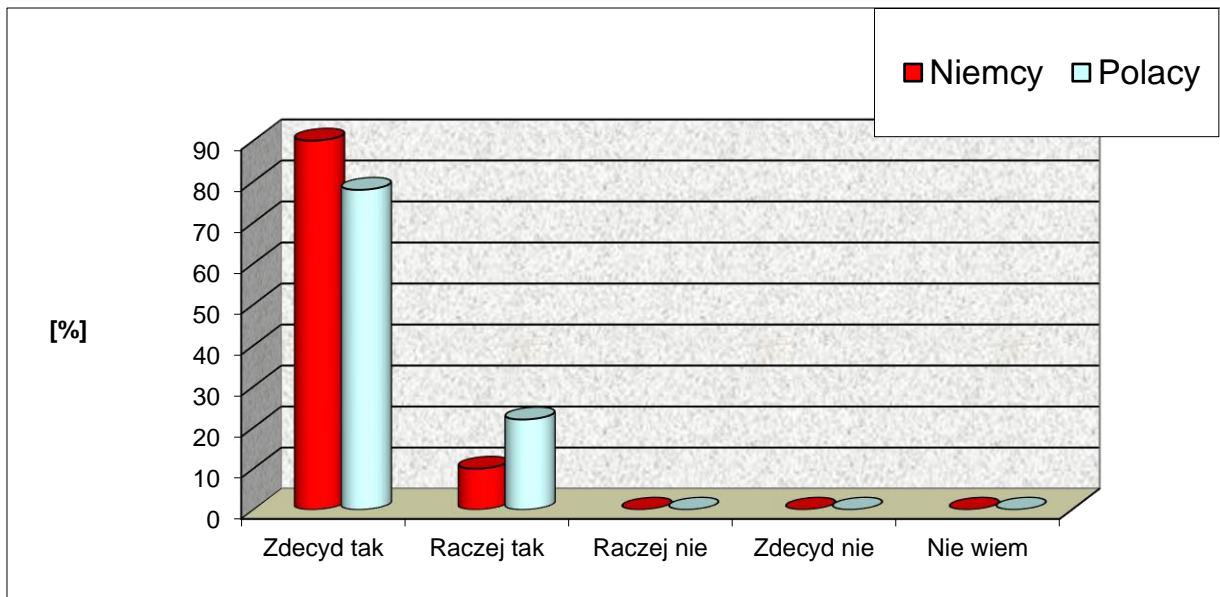

Rys. nr 1: Czy do wyjazdu skłania Cię ciekawość świata?

Patrząc na motyw związany z ciekawością świata wyraźnie widać, że studenci niemieccy są zdecydowanie bardziej otwarci na podejmowanie wyzwania związanego z wyjazdem na studia za granicę. Jest to istotny sygnał, że powinniśmy zmienić proces wychowania, który powinien być bardziej ukierunkowany na mobilizowanie młodych ludzi do otwierania się na nowe wyzwania, podejmowanie ich i udział w Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej. Współczesna szkoła wraz ze swoją koncepcją na wychowanie powinna zastanowić się nad przyczyną braku efektywności w bardzo wielu obszarach. *Uczenie się i wychowanie odbywa się w naturalnych sytuacjach w świecie życia. Jednakże w rozważaniach nad relacjami kształcenia i emancypacji ważne miejsce zajmuje teza o roli szkolnej wiedzy w procesie kształtowania kompetencji emancypacyjnych¹². Współczesny świat bardzo szybko się rozwija i bardzo trudno jest szkole nadążyć za „pędzącą” cywilizacją. Jacques Delors w swoim Raporcie wspomina, iż edukacja jest niejako zobowiązana do dostarczenia mapy złożonego i wiecznie niespokojnego świata i busoli umożliwiającej po nim żeglugę¹³. Jakże trudno we współczesnej szkole o busolę, która nie będzie „zepsutą”, i która wskaże młodemu człowiekowi właściwy kierunek w dążeniu do celu.*

¹² M. Czerepaniak – Walczak, *Pedagogika emancypacyjna. Rozwój świadomości krytycznej człowieka*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006, s.127.

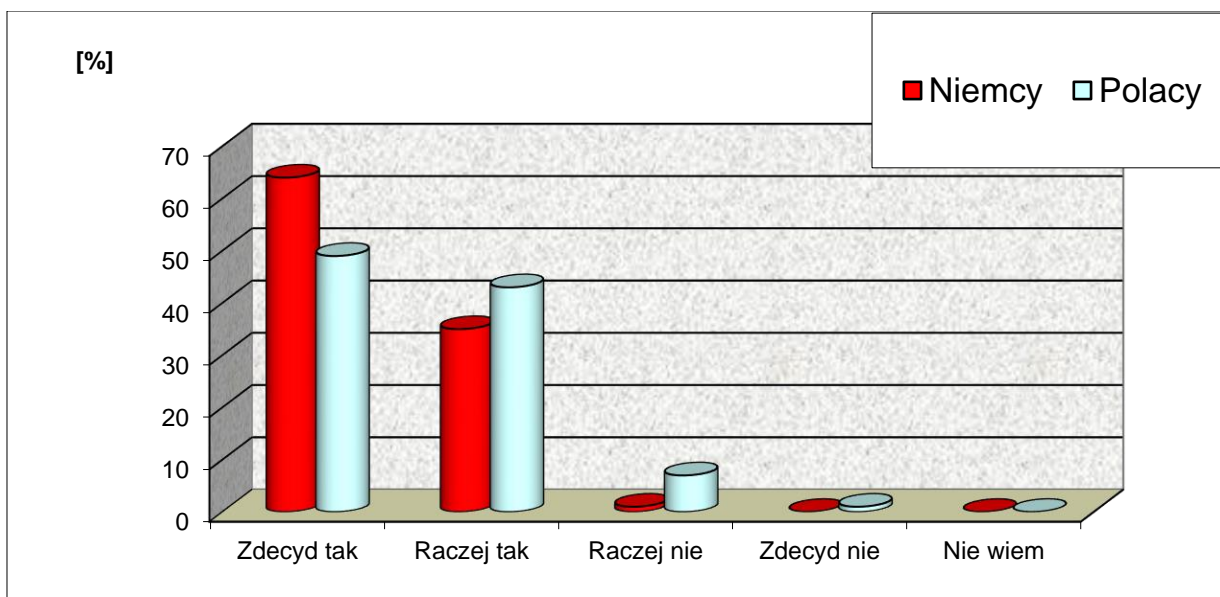
¹³ J. Delors, *Edukacja: jest w niej ukryty skarb*, przełożył W. Rabczuk, Warszawa: SOP Wyd. UNESCO 1998, s. 85.

Rys. nr 2: Nabycie kompetencji językowych.

Analiza kolejnego motywu, jakim jest nabycie kompetencji językowych, szczególnie tych związanych z biegłym posługiwaniem się językiem obcym kraju, do którego mają zamiar wyjechać na studia studenci pokazuje, że młodzi ludzie dostrzegają w wyjeździe szansę na poprawę swoich kompetencji językowych. Zarówno studenci polscy jak i niemieccy byli niemal jednomyślni, choć również w tej kwestii studenci niemieccy okazali się bardziej zdecydowani.

Podjęcie to pokazuje również, że studenci dostrzegają potrzebę nabycia kompetencji językowych a wyjazd daje im taką szansę.

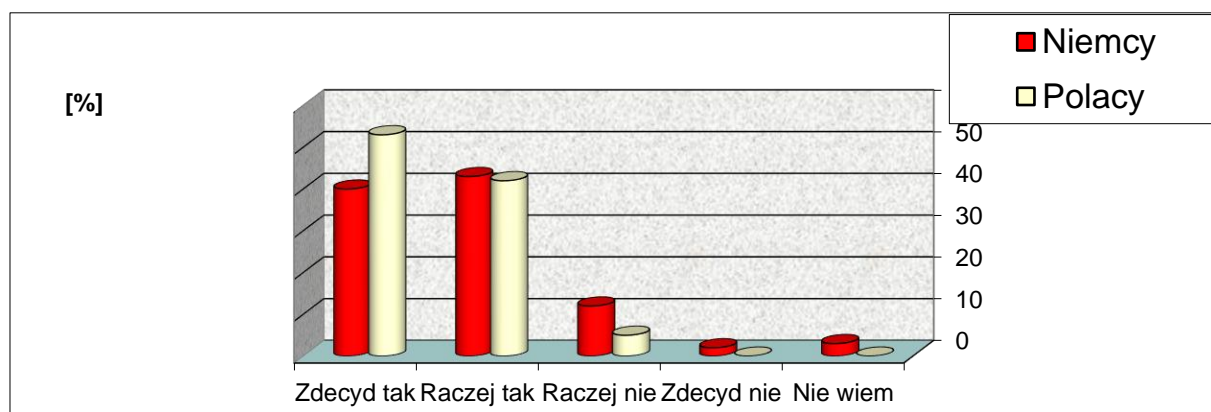
Rys. nr 3: Poznanie innej kultury.

Jednym w wielu interesujących doświadczeń, które przyświecają podejmowaniu decyzji o wyjeździe za granicę jest możliwość poznania innej kultury. Doświadczenie kultury Innego powoduje, że uczymy się siebie nawzajem. Zdaniem F. Znanieckiego, z *twórczym rozwojem ludzkości będziemy mieć do czynienia wtedy, gdy człowiek zacznie aktywnie uczestniczyć co najmniej w dwu kulturach, doceniając jednocześnie znaczenie obydwu dla własnego rozwoju*¹⁴.

Z poznaniem innej kultury wiąże się również podjęcie działań związanych z międzykulturowym uczeniem się. G. Winter wyróżnił istnienie w tym procesie czterech stadiów:

1. *Stadium poszerzania wiedzy o obcej kulturze. (...)*
2. *Stadium rozpoznania struktur myślenia partnera/osoby z innej kultury. (...)*
3. *Stadium nabywania kompetencji międzykulturowego działania. (...)*
4. *Stadium edukacji międzykulturowego uczenia się*¹⁵.

Przyjęcie takiego myślenia w procesie międzykulturowego uczenia się daje możliwość dokonania próby oceny w procesie dalszych badań, na jakim stadium znajduje się obecnie badana grupa młodzieży, czy jest to stadium najniższe czy najwyższe, jakie jeszcze inne cechy pojawiły się w momencie badania.

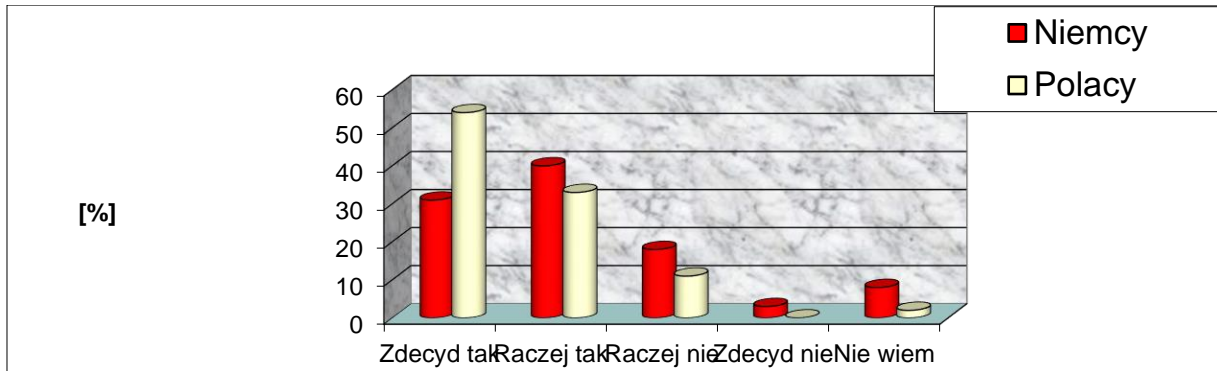
Rys. nr 4: Usamodzielnienie się.

Wyjazd za granicę daje szansę młodym ludziom również na sprawdzenie się i usamodzielnienie. W nowym środowisku, w nowej sytuacji muszą poradzić sobie sami. Jest to

¹⁴ J. Nikitorowicz, *Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa*, Białystok 2001, s.167.

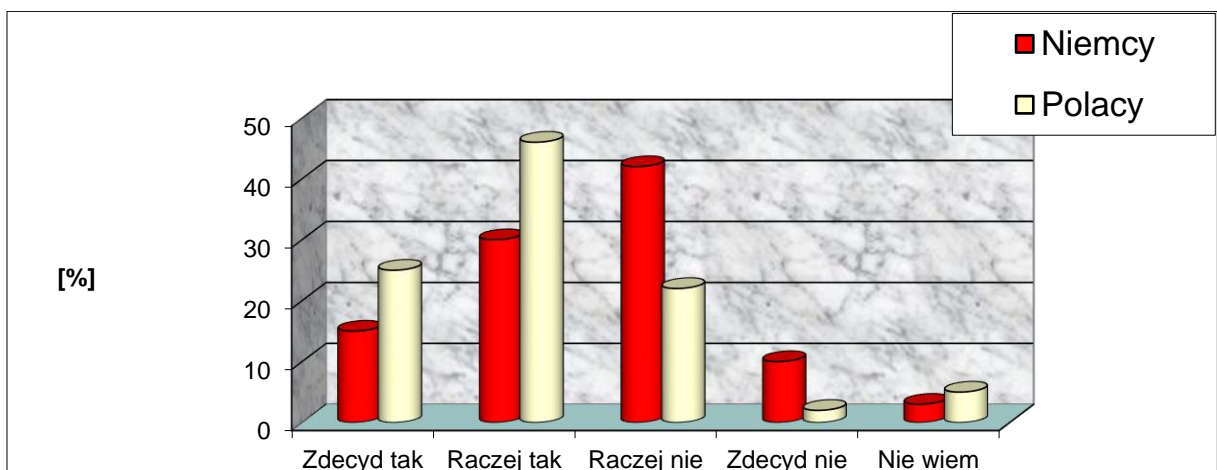
¹⁵ B. Śliwerski, *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s. 293.

z jednej strony wielkie wyzwanie ale też możliwość poznania siebie i swoich mocnych i słabych stron. I tutaj obserwujemy, że polscy studenci w takim wyjeździe widzą szansę na usamodzielnienie się. Zastanowić się należy, czy jest tak gdyż studenci niemieccy są już na tym etapie na tyle usamodzielnieni, że nie dostrzegają już konieczności dodatkowego bodźca w postaci wyjazdu jako motywu do usamodzielnienia się.

Rys. nr 5: Szansa na podjęcie pracy za granicą.

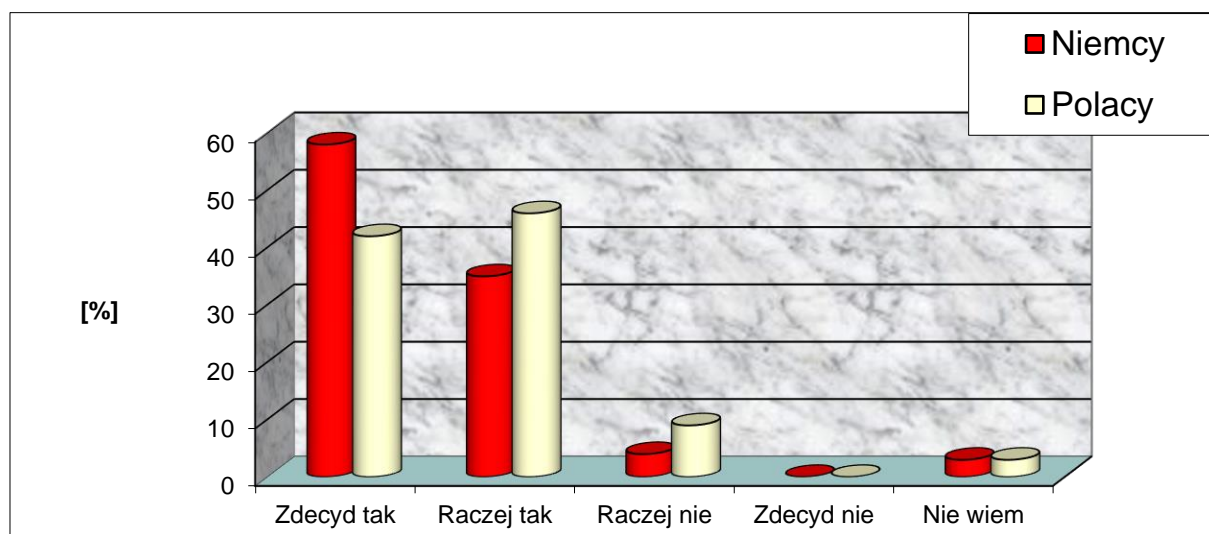
Wielu młodych ludzi w podjęciu studiów za granicą widzi dla siebie szansę na podjęcie tam pracy. Wyjazd może okazać się również szansą na ułożenie sobie życia w nowym miejscu Europy. Współczesne środki komunikacji spowodowały, że świat bardzo się skurczył i dzięki temu zamieszkanie w innym miejscu Europy nie jest przeszkodą by jednocześnie nie można było komunikować się z rodziną w kraju. Stąd w wielu wypadkach podjęcie decyzji o studiowaniu za granicą często też wiąże młodzi ludzie pozostaniem w kraju studiowania na nieco dłużej (nawet na kilka lat) w celu podjęcia tam pracy.

Rys. nr 6: Szansa na „wyrwanie się” z domu.

Młodzi ludzie często w wyjeździe na studia za granicę widzą dla siebie szansę na „wyrwanie się” z domu spod opieki rodziców. Młodzi ludzie często uważają, że rodzice zbyt

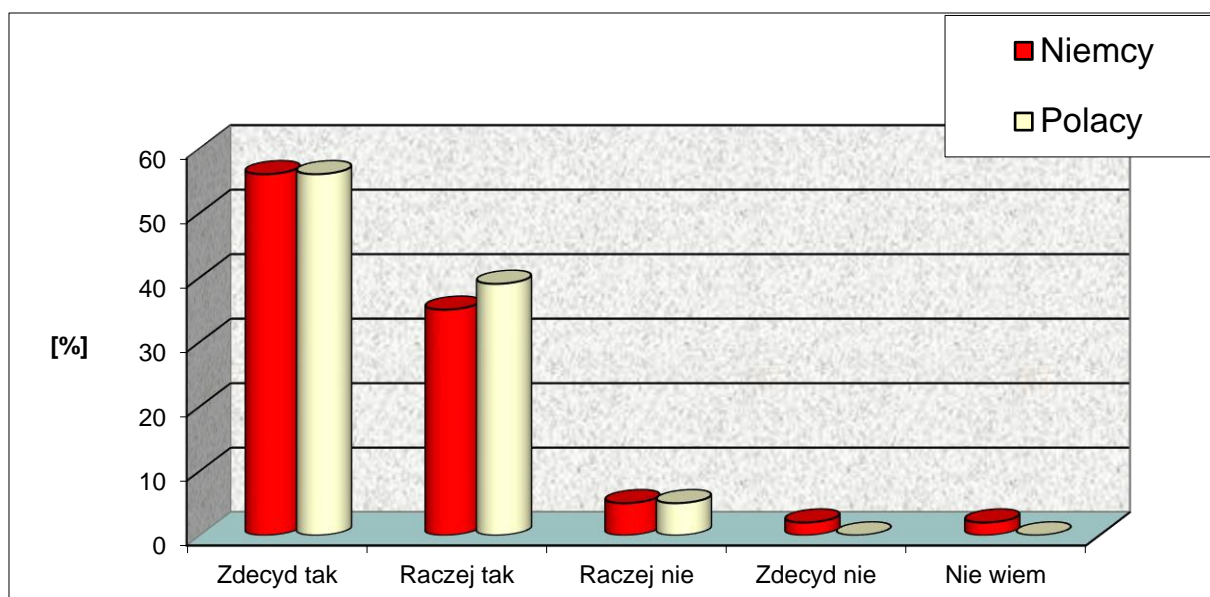
mocno ich kontrolują, zajmują się ich sprawami a wyjazd daleko od domu daje szansę na uwolnienie się spod kontroli rodziców i poczuciem się bardziej wolnym.

Rys. nr 7: Możliwość zdobycia szerszej wiedzy.

W wyjazdach zagranicznych na studia studenci polscy i niemieccy w większości widzieli szansę na zdobycie szerszej wiedzy. Aspekt edukacyjny może stanowić istotny wkład w trakcie podejmowania decyzji o wyjeździe za granicę. Oznaczać to może, że współczesna młodzież potrafi dostrzec konieczność i wręcz potrzebę nabycia szerszej wiedzy, która będzie im niezbędna w przyszłej pracy. Zagraniczny wyjazd jest też szansą na poszerzenie tej wiedzy, nabycie nowych umiejętności i doświadczeń z wykorzystaniem międzykulturowego uczenia się. Bogusław Śliwerski podkreśla, że *do procesu międzykulturowego uczenia się dochodzi wówczas, kiedy istnieje motywacja uczenia się i kiedy stworzone są ku temu odpowiednie sytuacje (obszary edukacji), prowadzące do zmiany dotychczasowych postaw i zachowań*¹⁶. Studiowanie w międzynarodowej grupie może stanowić idealną sytuację do międzykulturowego uczenia się.

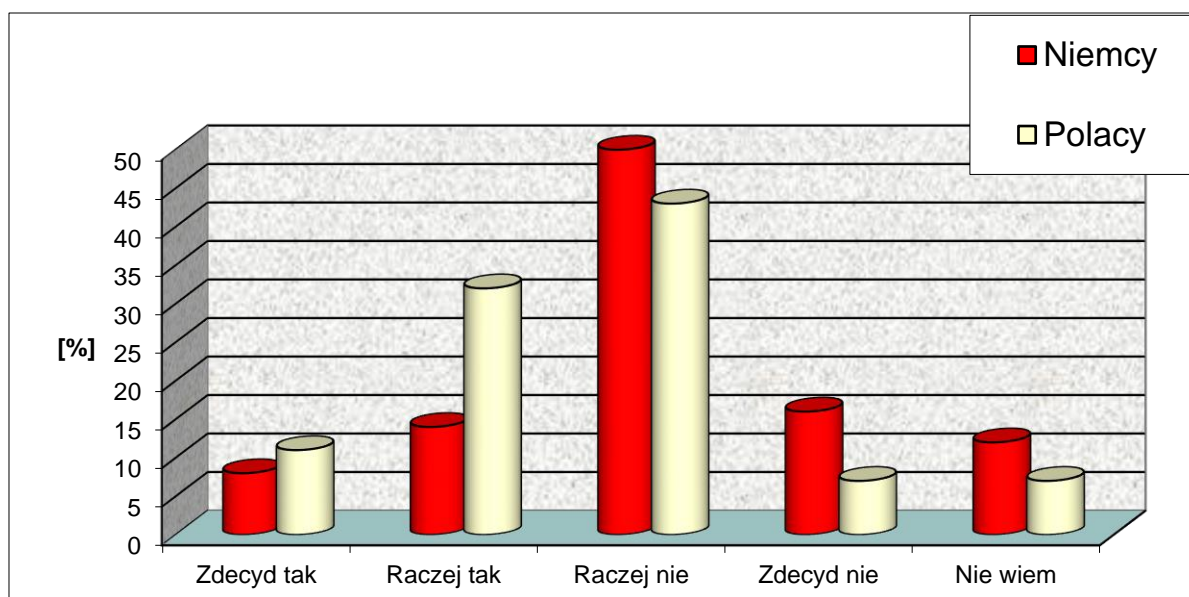
¹⁶ B. Śliwerski, *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s. 293.

Rys. nr 8: Szansa na zwiedzenie innych krajów.

Młodzi ludzie są ciekawi świata, innych krajów i innych ludzi. Studia zagraniczne są szansą na zwiedzanie innych krajów, odwiedzenie ciekawych miejsc, poznanie innej kultury, obyczajów i tradycji ich mieszkańców. Doświadczenia w tym obszarze mogą przyczynić się do nabycia np. kompetencji międzykulturowych.

Patrząc z perspektywy obywatela danego kraju wypowiedzi polskich studentów napawają optymizmem. Studenci mówiąc o decyzji wyjazdu za granicę podkreślali, że motywem wyjazdu nie jest, w dwóch trzecich przypadków, brak związku z krajem. Oznacza to, że istnieje szansa na powrót młodych, wykształconych ludzi i podjęcie pracy w kraju swojego pochodzenia.

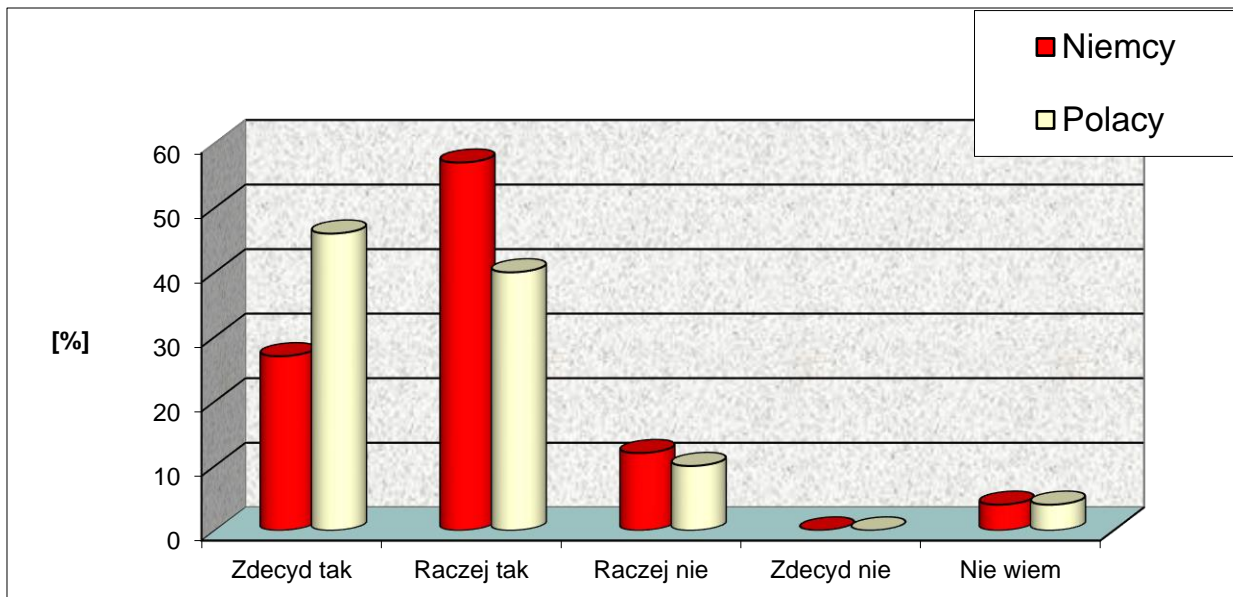

Rys. nr 9: Nic nie trzyma mnie w kraju.

Przedstawione powyżej motywy czym kierują się młodzi ludzie podczas podejmowania decyzji o wyborze studiów za granicą stanowi jedną z kwestii, nad którymi warto się pochylić i zastanowić, które obszary warto jest poprawić by młodzi ludzie chętniej podejmowali wyzwania związane z Europejską Przestrzenią Edukacyjną. Warto też pochylić się nad założeniami edukacji międzykulturowej i zastanowić się jak wykorzystać jej założenia w celu lepszego przygotowania studentów do podejmowania edukacji w międzynarodowych grupach. Być może rozpoczęcie edukacji już na niższych poziomach kształcenia da podbudowę do odpowiedniego przygotowania do otwarcia się na międzynarodowe doświadczenia edukacyjne.

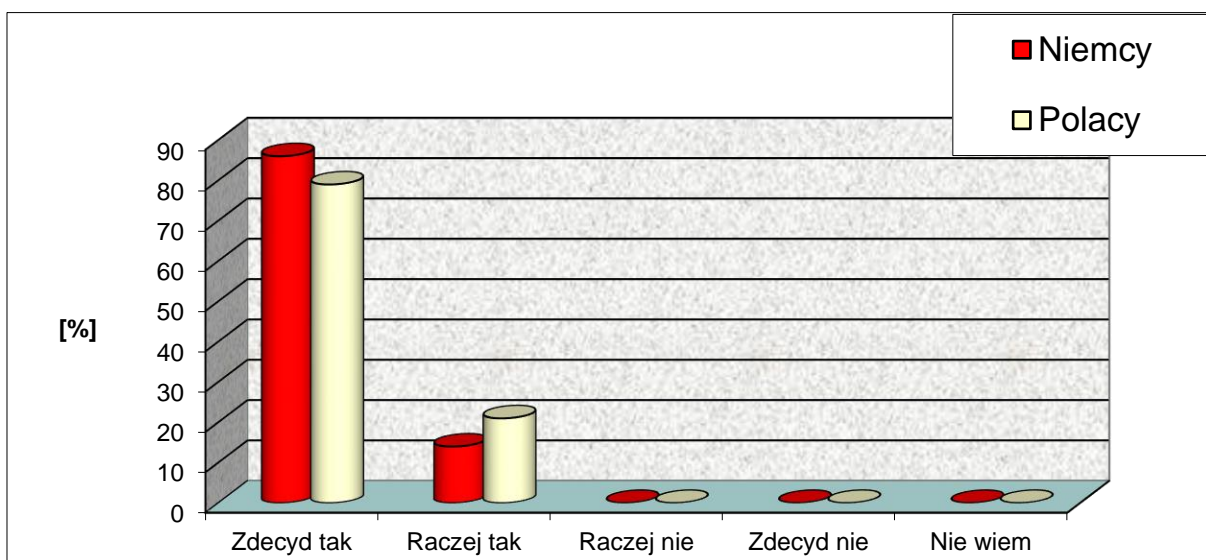
4/ Motywy podjęcia studiów za granicą przez innych

Kolejną kwestią była próba ustalenia co sądzą badani na temat podejmowania studiów za granicą przez ich rówieśników. Jakie są motywy, którymi kierują się inni by podjąć decyzję o wyjeździe na studia? Co biorą pod uwagę i jak postrzegają to badani.

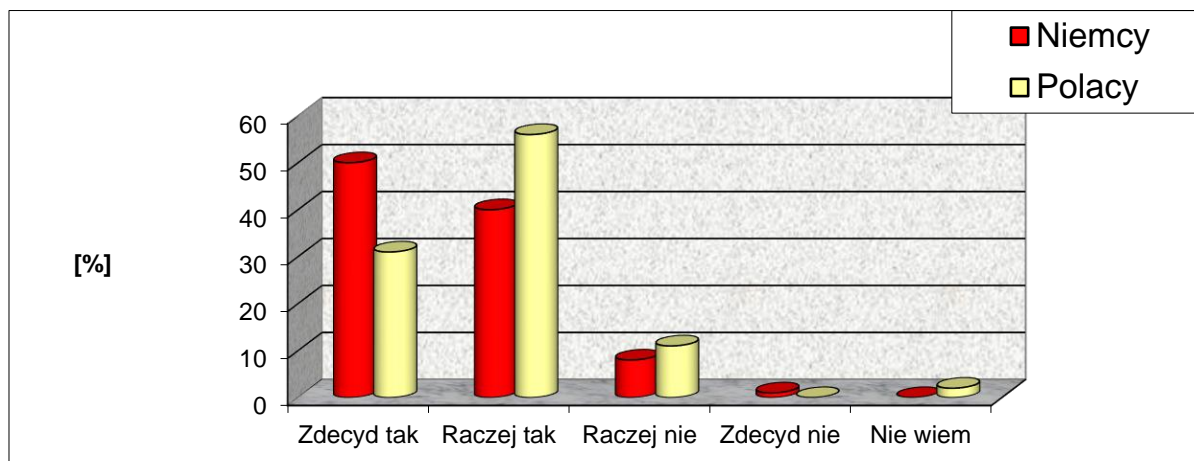
Rys. nr 10: Podjęcie pracy za granicą.

Jako główny argument podjęcia studiów za granicą badani studenci polscy i niemieccy podkreślali, że głównym motywem, którym kierują się ich rówieśnicy jest możliwość podjęcia pracy za granicą. Obie badane grupy były podobnego zdania. Wyjazd daje szansę na zorganizowanie sobie na miejscu pracy. Młodzi ludzie uważają, iż biorąc pod uwagę obecną sytuację w kraju, wyjazd na studia za granicę daje większą szansę na podjęcie tam pracy niż w kraju pochodzenia.

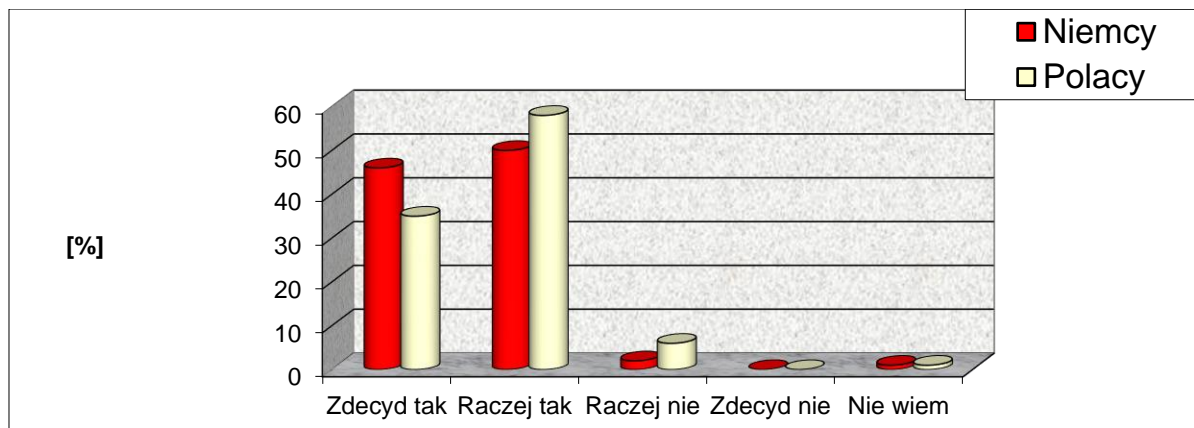
Rys. nr 11: Poprawa kompetencji językowych.

Jako drugi ważny argument związany z podjęciem decyzji o wyjeździe na studia przez innych był podawany motyw poprawy kompetencji językowych. Przedstawiciele obu badanych grup zgodnie stwierdzili, że ich znajomi wyjeżdżają po to, by poprawić swoje kompetencje językowe. Wyjazd i przebywanie w innym kraju daje szansę na permanentny kontakt z językiem obcym, co w konsekwencji może przyczynić się do poprawy kompetencji językowych.

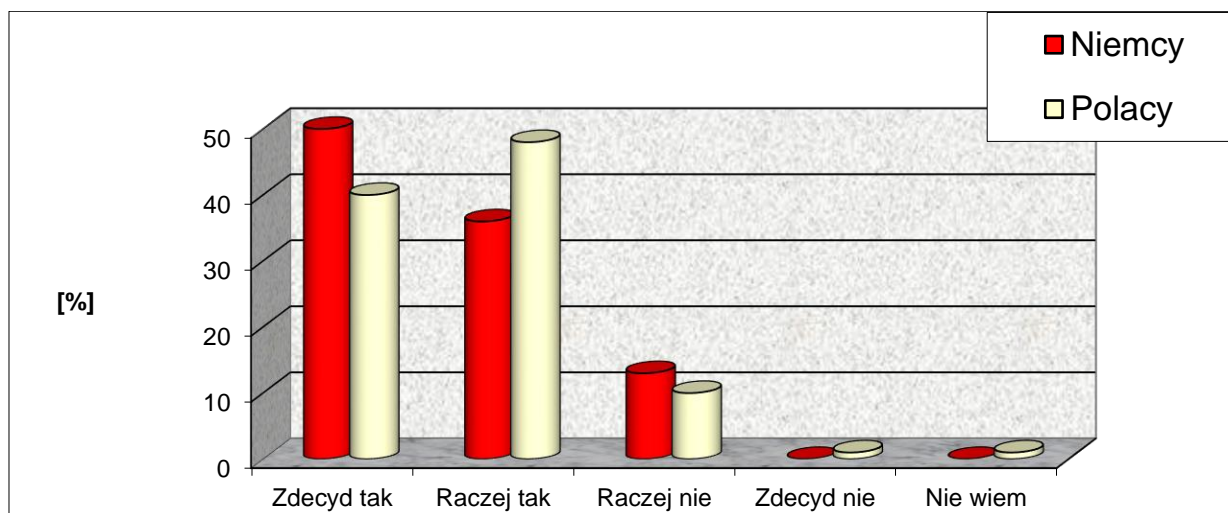
Rys. nr 12: Poszerzenie wiedzy o świecie.

Ważnym argumentem dla rówieśników wyjeżdżających na studia za granicę jest możliwość poszerzenia wiedzy o świecie. Zmiana miejsca studiowania a dzięki temu udział w innym procesie edukacyjnym powoduje, że uczestnicy tego procesu poszerzają swój zakres wiedzy, mają możliwość korzystać z innych środków dydaktycznych, pracować innymi metodami. Zmiana tego podejścia powoduje, że zakres wiedzy i umiejętności poszerza się i daje obraz „innego” świata. Dzięki temu można poznać i zrozumieć zachodzące w świecie zmiany i stać się czynnym elementem systemu szerszego świata.

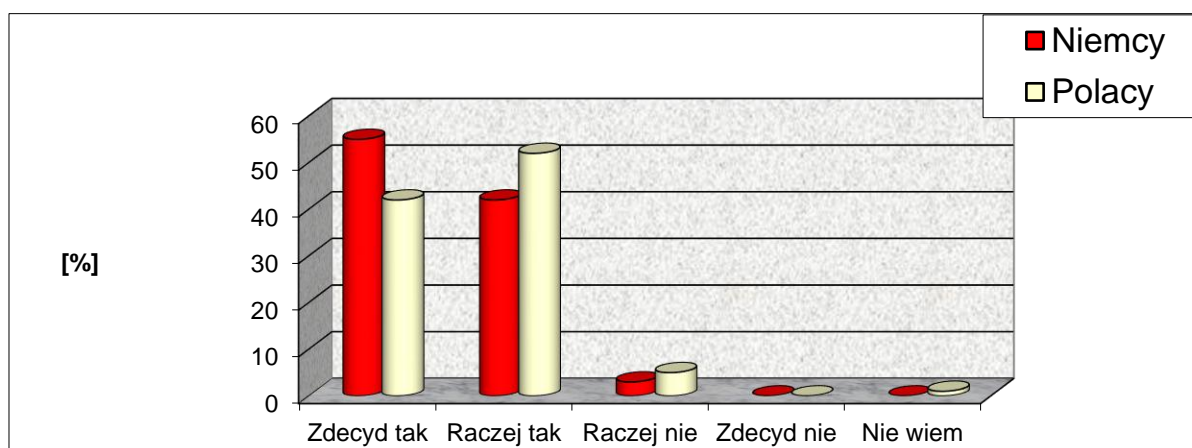
Rys. nr 13: Poznanie ciekawych ludzi.

Erasums daje szansę na spotkanie innych ludzi. Jest to związane zarówno z poznaniem innej kultury ale też innych tradycji, obyczajów, religii, kuchni i wielu innych obszarów naszego życia. Dzięki wspólnemu przebywaniu w międzynarodowej grupie, studiowaniu i tworzeniu różnych projektów jak również dzięki wspólnemu spędzaniu czasu można się lepiej poznać i zrozumieć, nawiązać trwałe, międzynarodowe kontakty i przyjaźnie często na całe życie.

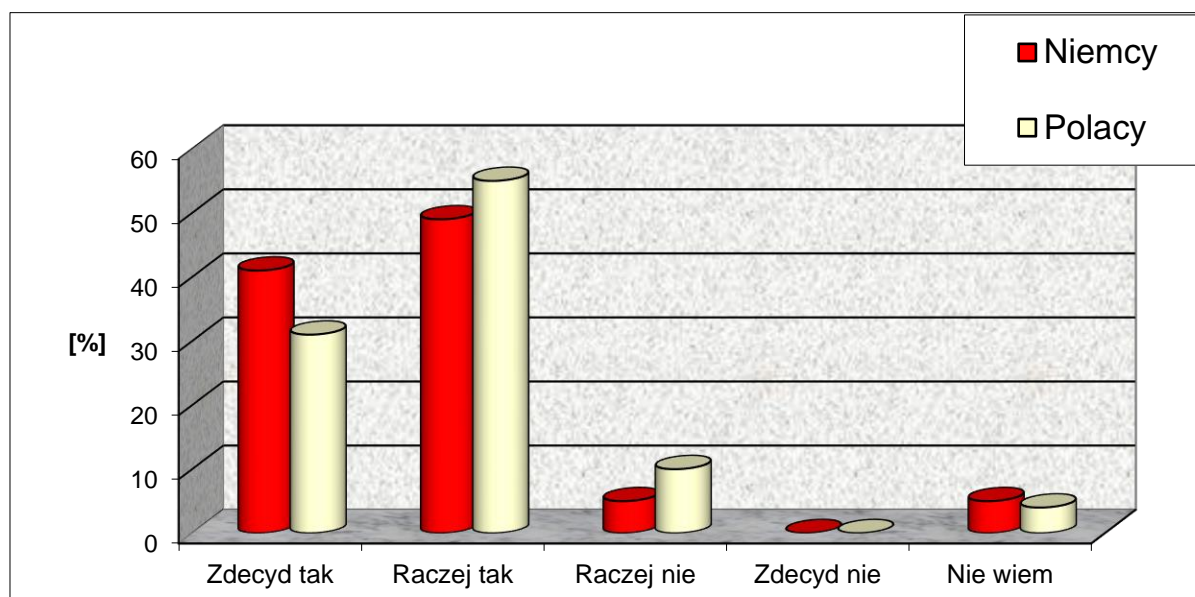
Rys. nr 14: Poznanie innego systemu kształcenia.

Wyjazd zagraniczny i studiowanie w obcej uczelni to szansa na poznanie innego systemu edukacyjnego. Każde państwo posiada swój własny system edukacyjny, który gwarantowany jest przez autonomię. Otwarta Europa pozostawiła każdemu państwu i uczelniom otwarte możliwości związane z systemem kształcenia. Dzięki studiowaniu za granicą studenci Ersmusa mają szansę na poznanie innego systemu, studiowanie w ramach tego systemu i nabywanie doświadczeń, które później mogą wdrożyć w swojej pracy zawodowej.

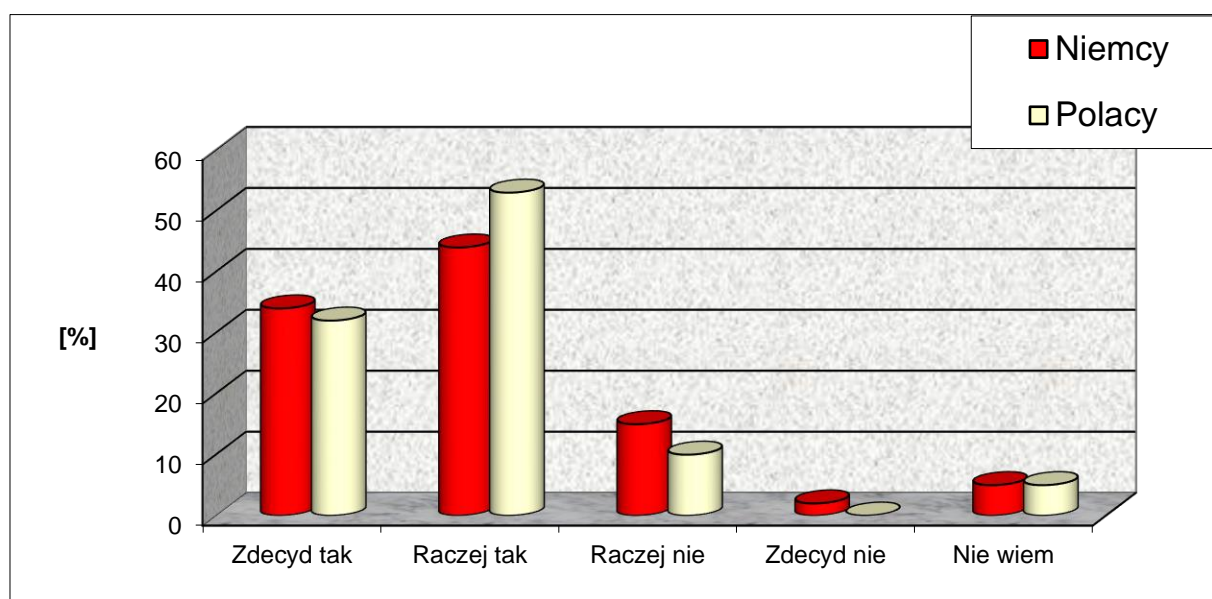
Rys. nr 15: Poznanie innej kultury.

Zdaniem badanych studentów polskich i niemieckich inni wyjeżdżają ponieważ chcą poznać inną kulturę. Jest to zgodne z założeniami, o których wspominał m.in. Florian Znaniecki¹⁷.

Rys. nr 16: Szansa na powrót i podjęcie pracy za granicą.

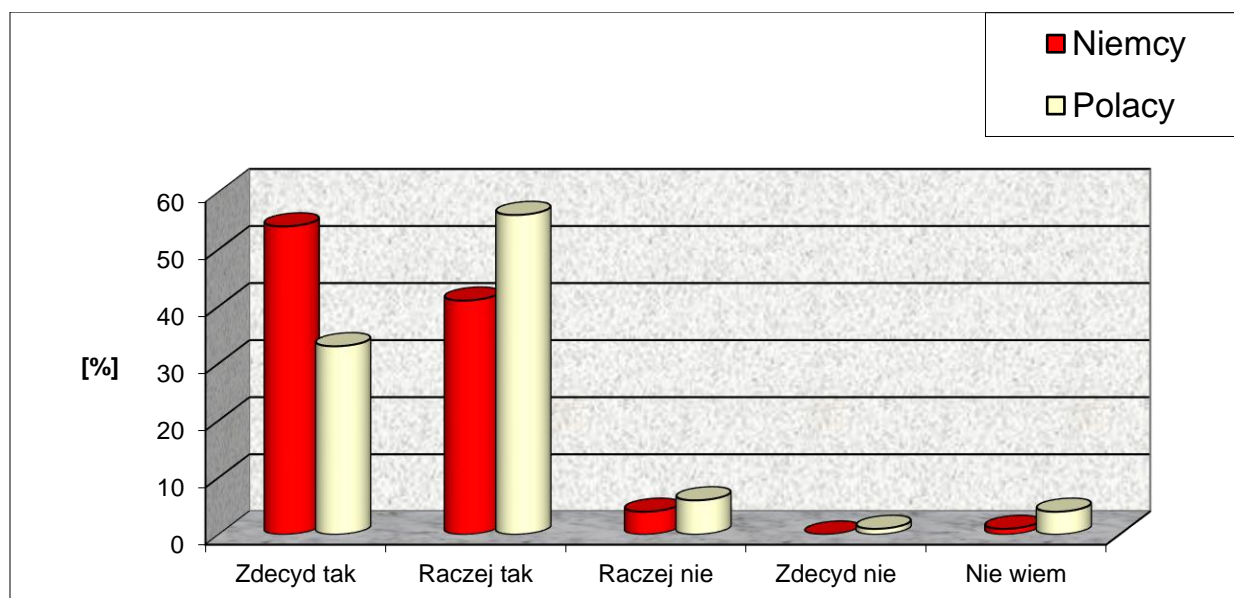
Badani studenci zwrócili uwagę, że warto jest wyjeżdżać na studia za granicę, gdyż jest to jednocześnie szansa na znalezienie tam pracy i powrót po studiach do kraju studiowania. Respondenci zwracali uwagę, że udział w programie Erasmus może ułatwić poszukiwanie i podjęcie pracy po zakończeniu procesu edukacji.

Rys. nr 17: Możliwość udziału w dodatkowych zajęciach.

¹⁷ J. Nikitorowicz, *Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa*, Białystok 2001r., s. 167.

Wyjazd na studia zagraniczne to również dostrzeżona przez respondentów szansa na udział w dodatkowych zajęciach np. językowych czy związanych z pracą zawodową. Na uczelniach proponowane są różne zajęcia dodatkowe dla studentów z Erasmus co daje też szansę na nabycie nowych kompetencji.

Rys. nr 18: Zdobywanie szerszej wiedzy i praktyki w kierunku dyplomowania.

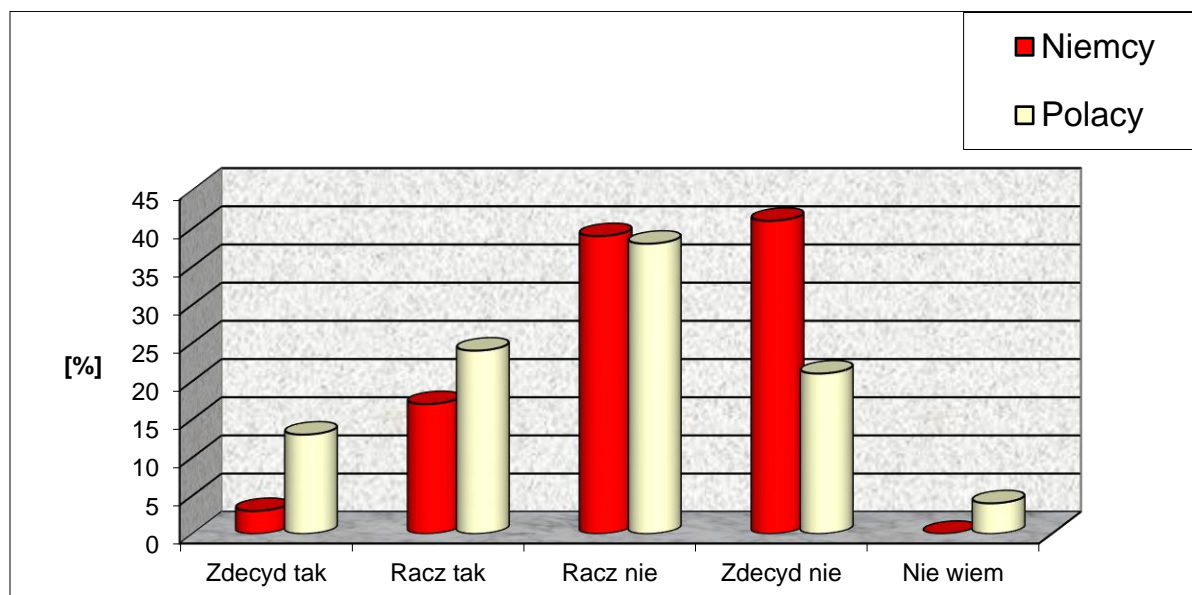
Badani z obu krajów zdecydowanie dostrzegli możliwości zdobycia szerszej wiedzy i kompetencji związanych z kierunkiem dyplomowania. Jest to ściśle związane z korzystaniem z innego systemu edukacyjnego, bo dzięki temu studenci mogą uczestniczyć w różnorodnych zajęciach, które dadzą im szerszą wiedzę z obszaru kierunku dyplomowania.

Zakończenie

Patrząc z perspektywy motywów, jakie kierują studentami polskimi i niemieckimi podczas podejmowania decyzji o podjęciu studiów za granicą przez nich i przez inne osoby powinno się brać pod uwagę aspekty międzykulturowego uczenia się. Jest ono warunkowane przez wiele czynników. N. Ropers uważa, że *centralną kategorią procesu międzykulturowego uczenia się może być kategoria empatii. Proponuje zatem - przez analogię do empatii interpersonalnej - mówić o kształtowaniu empatii międzynarodowej, transnarodowej, rozumiejąc przez nią umiejętność lepszego rozumienia drugiego człowieka w jego sytuacji kulturowej, kiedy staramy się wczuć w jego stany emocjonalne, przeżycia i równocześnie zrozumieć jego sytuację z tej perspektywy, z tego „miejsca” w świecie*

oraz kiedy pragniemy rozpoznać w niej podobieństwa lub istotne różnice w stosunku do własnej kultury¹⁸.

Jest to o tyle ważne, że umożliwi m.in. młodym ludziom niwelowanie pewnych lęków, które powodują, że mają oni obawy związane z podjęciem wyzwania i wyjazdem na studia za granicę. Dlaczego więc część studentów nie podejmuje się wyjazdu na studia za granicę?

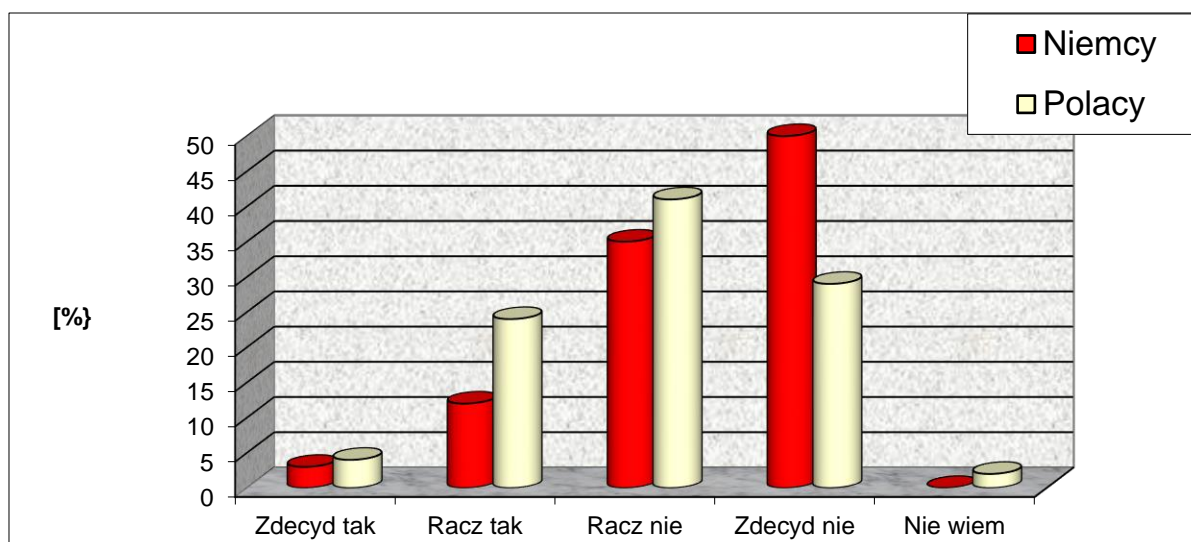

Rys. nr 19: Lęk przed wyjazdem z powodu niskich kompetencji językowych.

Około 40% badanych gorzowskich studentów zwraca uwagę, że nie chcą wyjechać na studia za granicę ze względu na niskie kompetencje językowe. Jednocześnie jednak około 60% twierdzi, że raczej nie i zdecydowanie nie czuje lęku z powodu niskich kompetencji językowych jednak na studia nie wyjeżdżają. Stanowi to jednocześnie pierwszy z wniosków do dalszej pracy i poprawy sytuacji polskich studentów na międzynarodowym rynku edukacyjnym. Być może trzeba zmienić proces edukacji językowej w celu poprawy kompetencji językowych uczniów i studentów. Stworzyć warunki do utwierdzania ich, że poziom ich kompetencji językowych jest na tyle wystarczający, że poradzą sobie na studiach za granicą.

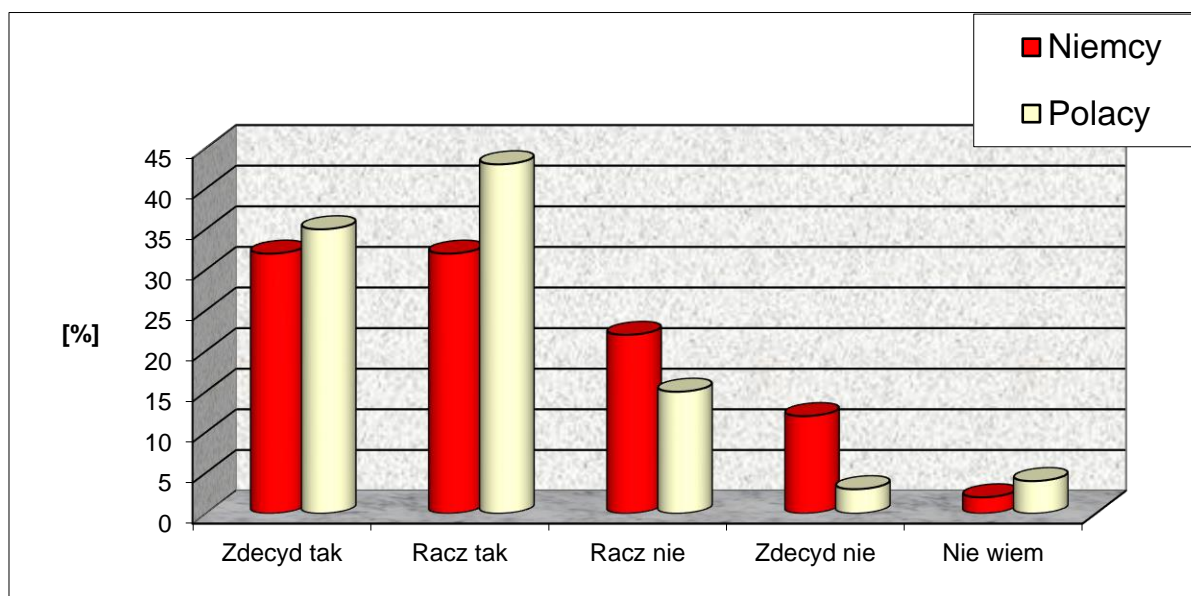
Wielu badanych polskich studentów (około 30%) nie potrafiło zdefiniować lęku, który nimi kieruje i powoduje, że nie podejmują wyzwania jakim są studia za granicą. Jednocześnie zwracają uwagę, że m.in. więzi rodzinne nie pozwalają im wyjechać.

¹⁸ B. Śliwerski, , *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001, s. 294.

Rys. nr 20: Nieokreślony lęk przed wyjazdem.

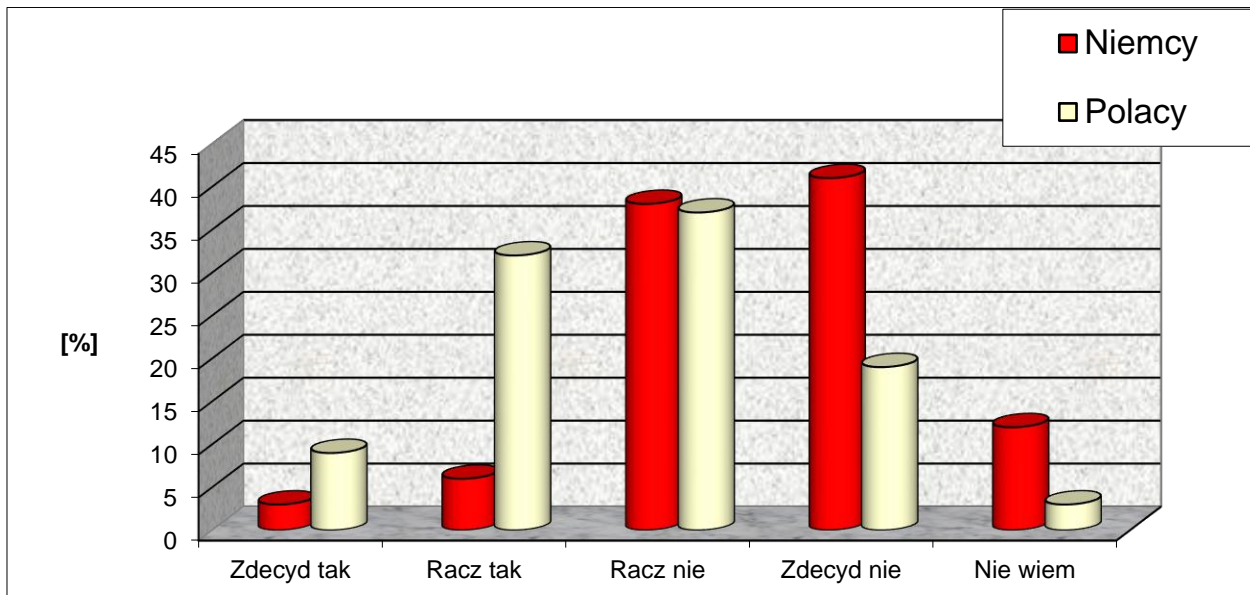
Prawie 80% badanych polskich studentów i około 60% niemieckich wskazuje na więzi rodzinne jako główną przeszkodę w podjęciu studiów za granicą. Często jest to np. konieczność sprawowania opieki np. nad starszymi członkami rodziny bądź młodszym rodzeństwem.

Rys. nr 21: Więzy rodzinne nie pozwalają mi wyjechać.

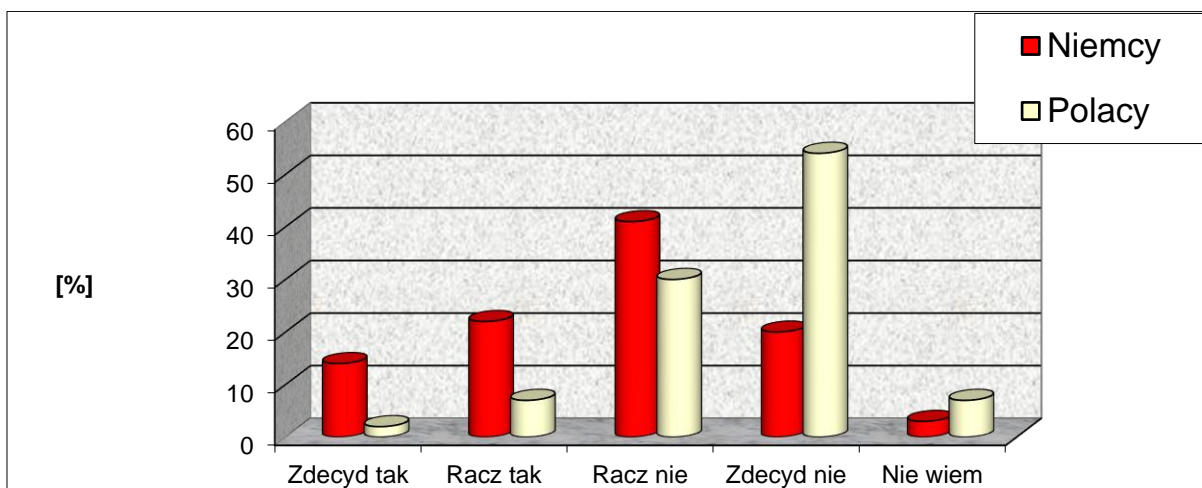
Zaskakującym okazały się wypowiedzi około 40% polskich studentów, którzy jako powód nie podejmowania studiów za granicą podali swój patriotyzm. W przypadku studentów niemieckich nie zaobserwowano takiego zjawiska. Jednak należy zastanowić się czy faktycznie w tym wypadku mamy do czynienia z patriotyzmem czy też jest to niewłaściwie pojęty patriotyzm w celu usprawiedliwienia np. obniżonych kompetencji językowych czy brak chęci

do podjęcia wyzwania związanego z wyjazdem. Być może też lęk przed przewidywanymi trudnościami i być może konieczności podjęcia większego nakładu pracy by osiągnąć zamierzone rezultaty, powoduje, że polscy studenci „zasłaniają się” patriotyzmem.

Rys. nr 22: Nie wyjeżdżam bo jestem patriotą.

Respondenci, szczególnie niemieccy podkreślali, że czasami dobra praca uniemożliwia udział w studiach w ramach programu Erasmus. Nie mogą opuścić pracy na pół roku a po powrocie może okazać się, że już nie są pracownikami.

Rys. nr 23: Mam dobra i satysfakcjonującą pracę.

Przedstawione powyżej motywy i lęki stanowią pewne wstępne badania pilotażowe wskazujące na występowanie różnych motywów i różnych lęków przed podjęciem studiów za

granicą. Należy szerzej przyrzeć się tym problemom i wyznaczyć pewne rozwiązania być może związane ze zmianą systemu edukacji już na wcześniejszych etapach edukacyjnych. Tylko pewne zmiany w systemie i szersze przygotowanie młodych ludzi do spotkania z innością dadzą szansę na otwarcie się młodych ludzi na studiowanie w innych krajach. Takie podejście daje szansę na rozwój własnej tożsamości, a dzięki poznaniu innego zobaczenia własnej kultury na tle innych i nabywania kompetencji międzykulturowych.

Bibliografia

- 1/ Czerepaniak – Walczak M., *Pedagogika emancypacyjna. Rozwój świadomości krytycznej człowieka*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006.
- 2/ Delors J., *Edukacja: jest w niej ukryty skarb*, przełożył W. Rabczuk, Warszawa: SOP Wyd. UNESCO 1998.
- 3/ *Erasmus w Polsce, Polska w Erasmusie, Publikacja wydana z okazji 25-lecia programu*, [w:] <http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Erasmus%20w%20Polsce.%20Polska%20w%20Erasmusie.%20Publikacja%20wydana%20z%20okazji%2025-lecia%20programu.pdf> (z dnia 09.02.2015r.)
- 4/ Nikitorowicz J., *Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa*, Białystok 2001.
- 5/ *Program Erasmus w opinii studentów rok akademicki 2010/2011*, [w:] http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/publikacje/Program%20Erasmus%20w%20opinii%20polskich%20student%C3%B3w_3.pdf (z dnia 08.02.2015r.)
- 6/ Śliwerski B., *Współczesne teorie i nurty wychowania*, Impuls, Kraków 2001.

Motywy wyjazdów studentów polskich i niemieckich na studia za granicę

słowa kluczowe: Erasmus, motywy wyjazdu, studenci

W artykule przedstawiono wyniki badań czym kierują się studenci polscy i niemieccy przy podejmowaniu decyzji o wyjeździe na studia za granicę. Zwrócono przy tym uwagę na różne motywy studentów polskich i niemieckich. Wielokulturowość współczesna spowodowała, że jednym z motywów okazała się chęć poznania innej kultury przez młodych ludzi.

Themes trips Polish and German students to study abroad

keywords: Erasmus, themes departure, students

The article is presented results of research about Polish and German students who are study abroad. Polish and German students have different motives. Contemporary multiculturalism meant that one of the motives was the desire to know another culture by young people.